

Møte onsdag den 11. juni kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 94):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om kilder til kunnskap. Om ny støtteordning gjennom Lånekassen for unge elever i ordinær videregående opplæring (Innst. S. nr. 242 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 21 (2002-2003))
2. Forslag fra stortingsrepresentant Eva M. Nielsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til endringer av gjeldende privatskolelov som omfatter:

  - skolemiljø, tilsvarende bestemmelser som er inn tatt i opplæringsloven,
  - lokaler tilpasset funksjonshemmede elever,
  - elevenes rett til tilpasset opplæring,
  - rett til særskilt opplæring for elever fra språklige minoriteter,
  - elevenes rett til rådgivningstjeneste,
  - skolens opplysningsplikt til barnevernet og sosial-etaten.»
3. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til en felles opplæringslov for alle elever, og som omfatter både hjemmeundervisning, grunnskole og videregående opplæring.»
4. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om organisering og kompetanse i NOKUT. Stortinget legger til grunn at NOKUTs oppgaver også skal omfatte godkjenning og tilsyn av alle grunnskoler og skoler på videregående nivå.»
5. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak med tiltak for å sikre bedre norskkunnskaper hos barn fra språklige minoriteter/barn med innvandrerbakgrunn.»
6. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om overføring av det totale økonomiske ansvaret for skoleskyssen for grunnskoleelever til kommunene. Stor-

tinget forutsetter at saken også avklarer finansiering av skyss for elever med funksjonshemming eller midlertidig skade/sykdom, jf. opplæringsloven § 7-3, også når kommunegrenser eller fylkesgrenser krysses.»

7. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem lovsak som sikrer at det etableres selvstendige driftsstyrer ved alle grunnskoler og videregående skoler i offentlig eie, og at representanter valgt av foreldre/foresatte utgjør et flertall i slike styrer.»
8. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til nytt finansieringssystem for grunnskoler og videregående skoler som baseres på at staten betaler skolepenger for eleven direkte til den skole eleven velger å gå på. Stortinget forutsetter at et slikt finansieringssystem også omfatter organisering og finansiering av skoleskyss.»
9. Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak med endring av opplæringsloven §§ 2-12, 2-13, 14-1 og 14-2 som er tilpasset innholdet i lov om frittstående skoler med hensyn til godkjenning og tilsyn.»
10. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et forslag til organisasjonsform for godkjenning og tilsyn av frittstående skoler senest høsten 2003.»
11. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et lovforslag om godkjenning med rett til tilskudd av private videregående skoler i løpet av vårsesjonen 2004.»
12. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge fram sak som drøfter standarder for faglig måloppnåelse i all grunnopplæring i forbindelse med oppfølgingen av Kvalitetsutvalgets arbeid.»
13. Referat

Presidenten: Representanten Thore A. Nistad, som har vært permittert, har igjen tatt sete. Fra representanten Knut *Storberget* foreligger søknad om velferdspolisjon i tiden fra og med 11. juni til og med 20. juni.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.

2. Vararepresentanten, Grethe G. Fossum, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Representanten Torbjørn Andersen vil framsette et privat forslag.

Torbjørn Andersen (FrP): Jeg vil på vegne av representantene Per Sandberg, Gjermund Hagesæter og meg selv framsette forslag om å innføre fritt kommunalt skattøre og en statlig stykkprisfinansiering av de primære velferdstjenestene i kommunene.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opptil behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet – om nødvendig – fortsetter utover den reglementsmessige tid kl. 15.00 til dagens kart er ferdigbehandlet.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det er dermed vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om kilder til kunnskap. Om ny støtteordning gjennom Lånekassen for unge elever i ordinær videregående opplæring (Innst. S. nr. 242 (2002-2003), jf. St.meld. nr. 21 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver gruppe, 5 minutter til representanten Simonsen og 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver gruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Vidar Bjørnstad (A) (ordfører for saken): Med de mange forslag, ulike flertall og mindretall i innstillingen og subsidiære standpunkter føler jeg det tryggest, som saksordfører, å redegjøre for Arbeiderpartiets synspunkter, enten vi nå inngår i komiteens, flertallets eller mindretallets innstilling. Jeg er sikker på at de andre partiene føler tilsvarende behov.

En gjennomgang av studiestøtten for elever i videregående opplæring har vært ønsket av komiteen og bebudet av Regjeringen ved flere anledninger. Dette aktualiserte seg ytterligere da Regjeringen i budsjettforslaget for 2003 foreslo å redusere borteboerstipendet og bl.a. introduserte et læremiddelstipend. Regjeringen har så fremmet forslag til ny støtteordning som skal behandles av Stortinget i dag. Og Stortinget vil gjøre endringer i Regjeringens opplegg.

Det er i denne sammenheng Arbeiderpartiet vil kritisere at departementet via Lånekassen tidligere i vår iverksatte sine forslag ved å informere elevene om at disse skal gjelde fra kommende skoleår, uten å avvente Stortingets behandling, også forslag som ville gi negative utslag for elevene. Dette er mildt sagt en uheldig framgangsmåte!

Arbeiderpartiet mener at vi må ha en støtteordning for elever i videregående opplæring som sikrer at ungdom kan benytte sin rett til videregående opplæring uavhengig av økonomisk bakgrunn. Vi er opptatt av å se det 13-årige løpet i grunnskolen og videregående skole i sammenheng. Dersom retten til videregående opplæring skal bli reell, er det et mål for oss at gratisprinsippet i grunnskolen må utvides til også å gjelde videregående opplæring. Her har vi særlig fokusert på målet om gratis læremidler.

Arbeiderpartiet mener fortsatt at vi kan bruke ressursene best ved å bygge på og utvide en utlånsordning for læremidler og læremiddelstøtte, administrert av fylkeskommunen, og utvikling av digitale læremidler. Det er en kjensgjerning at alle har utgifter til læremidler, og at utgiftene varierer stort avhengig av studieretning. Dette ivaretas ikke av departementets forslag. Subsidiært mener vi at læremiddelstipendet, i tillegg til å prioritere dem med lavest foreldreinntekt, også bør differensieres for å fange opp ulikheter i kostnader mellom de ulike studieretningene. Vi er fornøyd med at hele komiteen ber Regjeringen vurdere en differensiering.

Et stort flertall i komiteen vil også at Regjeringen vurderer om utbetaling av stipendet i større grad kan ta hensyn til når på året elevene faktisk har kostnader til læremidler.

Arbeiderpartiet og komiteens flertall støtter forslaget om en felles støtteordning for alle elever som tar videregående opplæring med de samme vilkår. Det betyr bl.a. at også elever over 19 år sikres mulighet til å få stipend som hjemmeboende, men vil få støtten behovsprøvd etter forsørgernes og elevens egen økonomi.

Vi er fornøyd med at Regjeringen reverserer sitt forslag om å redusere borteboerstipendet og opprettholder nivået fra skoleåret 2002/2003.

Når det gjelder reisestipendet, går Arbeiderpartiet og et flertall i komiteen imot Regjeringens forslag om en maksimalgrense på kr 7 000 pr. undervisningsår. Vi legger særlig vekt på å hindre at elever i en rettighetsbasert videregående opplæring får økte utgifter ved gjennomføring av utdanningen.

Arbeiderpartiet er enig i målet om at elever bør gå gjeldfri ut av videregående opplæring. Men vi vil ikke ta vekk den behovsprøvde låneadgangen før en har sikret at dette er tilfredsstillende kompensert gjennom stipendøkning eller på andre utgiftsreducerende måter. Regjeringens opplegg med bortfall av låneadgang ville betydd at en del elever ville fått et dårligere finansieringsgrunnlag for sin utdanning.

Vi merker oss for øvrig at Regjeringen ønsker å beholde låneadgangen uten behovsprøving for dekning av skolepenger til private videregående skoler. Det henvises

bl.a. til argumentet om at det her ligger mer bevisste valg bak enn i den offentlige skolen.

Forutsatt en fortsatt låneadgang, ber en enstemmig komitee Regjeringen følge låneutviklingen og rapportere tilbake til Stortinget om lånebehov og betalingsproblemer.

Med hensyn til behovsprøving er komiteen enig i at dette skal skje mot forsørgernes og elevens økonomiske situasjon. Arbeiderpartiet er uenig i at behovsprøving ikke lenger skal ta hensyn til f.eks. inntekt av fast eiendom, rente- og aksjeutbytte, skattepliktig gevinst ved salg av aksjer eller bosted, selv om det gjelder et lite antall. Jeg øyner her Høyres ånd i forslaget.

Komiteen ber også Regjeringen i forbindelse med behovsprøving vurdere å utvide forsørgerbegrepet til å gjelde samboere med felles barn.

Komiteen er tilfreds med at den nye støtteordningen sikrer lærlinger et ikke-behovsprøvd bostipend. Arbeiderpartiet mener også at lærlinger skal ha samme muligheter for studiestøtte som andre elever i videregående opplæring, og går derfor inn for at lærlinglønn ved behovsprøving skal inngå i reglene for arbeidsinntekt. Bedre studiestøttmuligheter kan være et positivt bidrag til at flere velger yrkesrettet utdanning.

Tiden er ute, og jeg tar med dette opp de forslag hvor Arbeiderpartiet er forslagsstiller eller medforlagsstiller.

Presidenten: Representanten Vidar Bjørnstad har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Raymond Roberts (H): Jeg registrerer at Arbeiderpartiet fremdeles står på sin idé om en utlånsordning, og da vil jeg gjerne utfordre med noen tall. Dersom økningen på 400 mill. kr totalt som er foreslått av Regjeringen, fordeles – og da brukes hele beløpet – på læremiddelstipend til 170 000 elever i den videregående skole, blir dette knapt litt over 2 000 kr på hver, pluss at man må trekke fra administrasjon når fylkeskommunene skal administrere. Utfordringen og spørsmålet til Arbeiderpartiet vil være følgende: Når man sier at man ønsker gratis læremidler, hvordan i all verden har man tenkt å få gratis læremidler til alle elevene for litt over 2 000 kr pr. elev?

Det andre spørsmålet til Arbeiderpartiet blir følgende: Er ikke Arbeiderpartiet mer opptatt av dem som kanskje trenger aller mest hjelp fra det offentlige, og av å gi mindre til dem som klarer seg selv og ikke trenger hjelp? Har den sosiale profilen til Arbeiderpartiet blitt borte underveis?

Vidar Bjørnstad (A): Som jeg nevnte i mitt innlegg, er vårt utgangspunkt i diskusjonen om målet for kostnader i videregående opplæring, altså den rettighetsbaserte videregående opplæringen, at den bør bli gratis tilsvarende grunnskolen på sikt. Vi har i første omgang vært svært opptatt av å se på muligheten for gratis læremidler. Regjeringen Stoltenberg tok initiativ til en utlånsordning for

bøker. En la inn 100 mill. kr til den pluss til utvikling av digitale læremidler.

Vi hadde ønsket at vi kunne bygge videre på den ordningen i stedet for å betale ut et engangsbeløp til hver enkelt elev, noe som gjør at ikke alle får dekt kostnadene til læremidler. Da kunne en ha akkumulert det over tid og fått en bedre effekt av det enn ved å betale ut enkeltbeløp år for år.

Arne Sortevik (FrP): Det er slik at elementer som både bosted, reise og linjevalg kan medføre et ulikt kostnadsbilde for elevene som er under utdanning i videregående opplæring. Arbeiderpartiet vil altså beholde den behovsprøvde adgangen til låneopptak. Hvorfor vil man ikke overlata behovsvurderingen til elevene og de foresatte, når elever og foresatte mener det er grunnlag for å foreta et låneopptak for å komme seg gjennom denne utdanningen? Hvorfor vil ikke Arbeiderpartiet overlata den avgjørelsen til dem det gjelder, altså elever og foresatte?

Vidar Bjørnstad (A): Vi har i dag en låneadgang og et studiestøttesystem som baserer seg på en aldersgrense på 19 år. Vi går i utgangspunktet inn for at vi skal ha en felles støtteordning uavhengig av den aldersgrensen. I forhold til å avgjøre selv mener vi at det er grunnlag for å hevde at en som forsørger har en plikt til å gi tilskudd til elever i videregående opplæring. I forhold til disponering av offentlige midler til det offentlige utdanningssystemet mener vi det er grunnlag for også å kunne ha en behovsprøving av de midler vi ønsker å benytte.

Elsa Skarbøvik (KrF): I en av merknadene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti står det:

«Disse medlemmer er enig i at elever bør gå gjeldfri ut av videregående opplæring.»

Da er det et paradoks for meg å høre Vidar Bjørnstad si at man fortsatt vil ha låneadgangen. Ser ikke Arbeiderpartiet at gjeld er et problem? Målet må jo være, som det står her, at man skal gå gjeldfri ut.

Hva skal til for at Arbeiderpartiet mener at dette blir kompensert? Hva er de villige til å bruke av ressurser for å gi i stipend til elever i videregående skole, hvis man skal ta bort låneadgangen? For ingen får mindre stipend med den nye ordningen enn de har i dagens ordning. Så hva er Arbeiderpartiet villig til å legge inn av ekstra ressurser?

Vidar Bjørnstad (A): Det merkelige er jo at Regjeringen og Kristelig Folkeparti fjerner låneadgangen for de aller fleste elever, men beholder en låneadgang for dem som skal ha lån til skolepenger i private videregående skoler. Regjeringen burde i hvert fall ha vært konsekvent og gjort det over hele linjen hvis den først skulle ta vekk låneadgangen. Men vi ønsker rett og slett ikke å ta bort låneadgangen før en er sikret at elevene er kompensert gjennom stipender eller utgiftsreduksjoner på andre måter, f.eks. ved vårt forslag når det gjelder å sikre gratis læremidler. Hvis en ser på det gjennomsnittlige lånebehovet i dag i forhold til de stipendøkningene som fram-

går av proposisjonen, er det åpenbart at en god del elever faktisk får et dårligere finansieringsgrunnlag ved at en pr. i dag fjerner låneadgangen. Vi vil være åpne for å diskutere en fjerning av låneadgangen, men det betyr da at vi må være villige til å legge inn mer til stipendøkninger eller på andre måter redusere utgiftene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Raymond Robertsen (H): Forslaget til ny støtteordning for unge elever i videregående opplæring kan bare beskrives med ett ord, nemlig et kjempeløft. Aldri har en regjering foreslått en slik omlegging inkludert en økonomisk oppfølging på 400 mill. kr årlig i økte bevilgninger. Tusenvis av elever i videregående opplæring kan nå se frem til en lettere økonomisk situasjon, og de som har minst, skal få mest. Regjeringens forslag til behovsprøvd grunn- og læremiddelstipend er mer målrettet og krever mindre administrasjon for å gjennomføres enn f.eks. Arbeiderpartiets utlånsordning.

For Høyre er det et viktig prinsipp. Staten ved ordningen skal hjelpe dem som trenger det, og ordningen skal være enkel og billig å administrere. Elever fra lavinntektsfamilier har i en årrekke vært avhengig av å ta opp lån for å kunne ta utdanning på videregående nivå. Spesielt familier som må sende elever hjemmefra, har meget anstrengt økonomi. I mitt hjemfylke, Finnmark, der 40 pst. av elevene i videregående opplæring er borteboere, har jeg møtt mange familier som har det svært vanskelig. Når Regjeringen foreslår et løft når det gjelder utdanningsstøtte til disse elevene, vil både de og deres familier få en mye bedre økonomisk situasjon.

Prinsippet med behovsprøvd stipender får bred tilslutning i Stortinget. For Høyre er det viktig å hjelpe de elever og familier som har dårligst økonomisk utgangspunkt. Dersom man skal gi alle elevene stipend, må man smøre så tynt ut at ingen får stor nytte av dette store løftet. Derfor har Høyre alltid vært imot generelle ordninger uten sosial profil. En som vil vinne på Samarbeidsregjeringens opplegg, er f.eks. en elev bosatt i Berlevåg, som har en eneforsørger med lav inntekt til forelder, og som må reise til Vadsø for å gå på videregående skole. Denne eleven kan få over 20 000 kr mer i stipend, og slipper dermed å ta opp lån for å få en rettighetsbasert utdanning. Når vi i tillegg vet at flesteparten av inkassosakene i Statens lånekasse gjelder personer som tok opp lån til videregående skole, gir det denne eleven en mye bedre start i livet enn tidligere ordninger.

Regjeringen foreslår i sin modell å avskaffe låneadgangen for unge elever i videregående opplæring. Dette kompenseres gjennom den behovsprøvd stipendordningen, og derigjennom vil man forhindre at noen elever får en svært vanskelig økonomisk start i livet. Dessverre ønsker flertallet i Stortinget å opprettholde låneadgangen, og det beklager Høyre. Komiteen ber i denne sammenhengen departementet å holde et øye med utviklingen og komme tilbake til Stortinget i 2005. Vi får håpe at stortingsflertallet da ser den positive utviklingen med Regjeringens opplegg og én gang for alle avslutter kapit-

let om ungdom som kan ende opp med gjeld til staten for å få seg en grunnutdanning.

Det er ofte de med minst ressurser som har vanskeligst for å nå frem. Det er derfor viktig at vi som politikere også ser dem og legger opp statlige støttesystemer, slik at de som trenger det aller mest, får mest nytte av dem. En behovsprøving av utdanningsstipend, der man gjør en klar prioritering, er derfor viktig og riktig.

Det nye studiestøttesystemet vi vedtar i dag, kan stå i mange år. Dersom en ønsker å gi mer eller heve grensene for behovsprøving, er det bare å bevilge og fylle mer penger i ordningen. Prinsippet med en differensiert utdanningsstøtte legges i dag. Generelle ordninger som bl.a. Arbeiderpartiet har ivret for, blir i dag offisielt skrinlagt.

Til slutt vil jeg takke komiteen for samarbeidet i denne saken. Hele komiteen har hatt de beste ønsker for elevene, selv om det går frem av forslagene at man har hatt noe ulik tilnærming til problemet. Regjeringens opplegg blir i all hovedsak vedtatt, og vedtaket i dag er godt nytt for de fleste elever med rett til videregående opplæring i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A): Representanten Robertsen var i sin avslutning inne på at vi nå har begravd generelle ordninger og differensiert dem. Nå foreslo Regjeringen og regjeringspartiene i budsjettet å redusere borteboerstipendet. Er representanten Robertsen glad for at et flertall i Stortinget nå sikrer at vi opprettholder nivået på borteboerstipendet fra inneværende skoleår?

Mitt andre spørsmål går på låneadgangen. Vi mener at en ikke har kompensert for fjerning av låneadgangen med økningen i stipend. Kan Robertsen fortelle meg hva han mener det innebærer å kompensere for fjerningen av låneadgangen, og hvordan de har hold for økningene for de ulike innteksgruppene?

Raymond Robertsen (H): Jeg føler på mange måter at det representanten Bjørnstad tar opp her, egentlig ikke er uenighet om politikk, men om hvor bevilgningsnivået skal ligge. Det er riktig at når Regjeringen ønsket en mer differensiert og behovsprøvd stipendordning, ønsket man å prioritere dem som hadde aller minst, og ut fra de rammer man hadde økonomisk, var det i statsbudsjettet en liten reduksjon på borteboerstipend ved at det også ble behovsprøvd.

Nå har Stortinget gitt mer penger, slik at den ordningen helt klart kan bli bedre, og den er blitt bedre. Men det som er viktig å huske her, er at for regjeringspartiene er det viktig å prioritere dem som har aller minst. Det har man gjort ved det man foreslo opprinnelig, og det som blir vedtatt i dag. Jeg kan ikke se, og jeg kan ikke huske, at Arbeiderpartiet har foreslått en ordning som gir mest til dem som har minst.

Arne Sortevik (FrP): Det gjelder to ting. Noe av det som komiteehandlingen endrer i opplegget fra Regje-

ringen, er synet på at man bør utligne kostnadsforskjellene mellom ulike studieretninger gjennom differensiert læremiddelstipend. Jeg vil gjerne at representanten Robertsen fra regjeringspartiet Høyre utdyper hvorfor man har gitt sin tilslutning til dette. Man har altså sett et behov i komitebehandlingen som Regjeringen åpenbart har sluppet litt for fort.

Det andre er utgifts- eller kostnadsnivået på læremidler. Hva er regjeringspartiet Høyres resept for å få det generelle utgiftsnivået ned, altså gjøre læremidler billigere for alle elever som er i videregående opplæring?

Raymond Robertsen (H): Først til det med differensiert læremiddelstøtte. Det er riktig at Stortinget ber Regjeringen se nærmere på en større differensiering. Det er jo slik at gode forslag og gode ideer for å finne frem til bedre løsninger skal man alltid ta opp, også fra Stortinget. Derfor er Høyre selvfølgelig med på en slik tilnærming. Jeg er helt overbevist om at departementet vil se på dette og prøve å finne frem til løsninger. Vi må ikke glemme at det kan bety at det kan koste mer, og da må Stortinget vise vilje i forhold til sine intensjoner med å bevilge mer penger. Og det får vi jo se om Fremskrittspartiet ivrer for.

Med hensyn til billigere læremidler generelt har komiteen både en enstemmig merknad og et forslag som går på større bruk av IKT. Jeg tror at IKT kommer til å bli et viktig verktøy i fremtida med hensyn til å få læremiddelkostnadene ned.

Lena Jensen (SV): Et bærende prinsipp i videregående opplæring har vært lik rett til utdanning uansett hvor man bor i landet, og det å utjevne forskjeller.

Regjeringspartiene foreslår en maksimalgrense for reisestipendet på 7 000 kr, som vil bety at det vil koste mer for dem som bor i distriktene, f.eks. i Finnmark. Med dette regner Regjeringen med å ha en innsparing på 3 mill. kr. Samtidig foreslår Regjeringen at man ikke skal ha en behovsprøvd låneadgang for dem som tar opp lån for å gå på private skoler, og foreslår dessuten at man ikke skal ha behovsprøving ved inntekter på fast eiendom, renter og aksjeutbytte og salg av bolig, noe Regjeringen beregner vil koste om lag 2 mill. kr.

Mitt spørsmål til Robertsen er: Er det slik at distriktsungdommen må betale for dem som går på private skoler?

Raymond Robertsen (H): Først til det representanten Jensen sa om reisestipend. Det er ingen tvil om at skal man ha mer til reisestipend, må man bevilge penger, og det er ingen tvil om at dette er en sak som etter vår mening hører hjemme i revidert nasjonalbudsjett. Vi får jo se om SV følger opp i revidert nasjonalbudsjett med forslag om at vi ikke skal ha en nedre maksimalgrense på 7 000 kr. I tillegg er det også en harmonisering med det støttesystemet vi har for høyere utdanning.

Når det gjelder låneadgangen for dem som går på private skoler, vil jeg bare si én ting: Grunnen til at man gjør dette, er nettopp at man ønsker å sikre at de som

kanskje ikke har så mye penger, også skal kunne gå på disse skolene. Skal man følge SVs linje, vil privatskoler bli slik som SV påstår at de er, kun for rikinger. Da må man ha økonomi for å finansiere det. Alternativet for SV vil være: enten at bare rikinger skal få gå på privatskole, eller at staten skal gi stipend eller betale gildet.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Arne Sortevik (FrP): Jeg vil minne om årsaken til at vi i dag behandler denne saken.

Regjeringen la i forbindelse med budsjettet for 2003 frem forslag om ny støtteordning for alle unge elever med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1. I budsjettavtalen med Fremskrittspartiet ble Regjeringen bedt om å legge frem egen sak om støtteordningen. I avtalen ble det understreket at ingen som tidligere hadde fått stipend, skulle få lavere stipend i den nye støtteordningen. Det er et viktig resultat for unge elever i ordinær videregående opplæring.

Det er likevel uakseptabelt når Regjeringen gir signaler om at alt i meldingen nærmest er forhåndsklarert og ikke kan endres. En kan forundre seg over at denne regjeringen stadig må minnes om at den ikke har flertall i Stortinget.

Kjernen i denne saken er finansieringen av videregående opplæring. Partiene har ulike syn på dette. Det er selvsagt også styrende for synet på støtteordningene gjennom Lånekassen.

Fremskrittspartiet er imot tvungen 13-årig opplæringsplikt, men mener likevel at videregående opplæring er et fellesgode som skal finansieres av det offentlige. Fremskrittspartiets hovedmodell for finansiering med tilskudd som følger eleven, vil fange opp kostnadsforskjeller mellom allmennfaglig og yrkesfaglig linje.

Sammen med en tilskuddsordning til den enkelte elev knyttet til reiseavstand og bostedsordning vil dette gi like vilkår for elever over hele landet og en undervisning som er fullfinansiert.

I tillegg til dette vil Fremskrittspartiet på ulike måter arbeide for å begrense elevenes utgifter til ulike typer læremidler i den videregående opplæring. Det er selvsagt en målsetting at elevenes utgifter til læremidler skal være så lave som mulig. Dette siste forholdet må etter Fremskrittspartiets mening omtales i saken. Fra Fremskrittspartiets side har vi ikke bare en omtale. Vi har også konkrete forslag.

Vi fremmer forslag om at Regjeringen gjennomfører tiltak for å avvikle bokbransjeavtalen. Fremskrittspartiet minner også om at det er lovlig og dermed mulig å bruke reklame for å finansiere skolebøker. Fremskrittspartiet står foreløpig alene med sin klare anbefaling om bruk av reklamefinansierte skolebøker. Vi tror denne muligheten er for lite kjent av elever og foreldre. Dette er en av grunnene til at Fremskrittspartiet vil ha et brukerutvalg for videregående skole der foreldrene slipper til. I dag har foreldre ingen innflytelse i dette skoleslaget.

Bortsett fra dette støtter Fremskrittspartiet i hovedtrekk Regjeringens opplegg, dog ikke behovsprøving

som prinsipp. Men vi har altså egne forslag på områder som Fremskrittspartiet mener er viktige for unge elever i ordinær videregående skole.

Fremskrittspartiet er tilfreds med at hele komiteen deler vårt ønske om bedre bruk av IKT, også slik at man ser på hvordan bruken av elektroniske læremidler kan bedre kvaliteten på læringsarbeidet, gi elevene godt oppdaterte læremidler og ikke minst redusere utgiftene til læremidler.

Fremskrittspartiet fremmer eget forslag om å utbetale hele læremiddelstipendet i første semester. Vi mener det meste av utgiftene kommer da. Vi registrerer at vi står alene om dette.

Fremskrittspartiet er derimot tilfreds med at hele komiteen vil ha løsninger for å utligne kostnadsforskjellene mellom ulike studieretninger gjennom differensierte læremiddelstipend.

Fremskrittspartiet er også tilfreds med at et flertall vil fjerne den foreslåtte maksimalgrensen i ordningen med årlig reisestipend for elever i videregående skole. Det er på linje med Fremskrittspartiets ønske om at reiseavstand eller bostedsordning ikke skal medføre store ulikeheter for elever under videregående opplæring.

Fremskrittspartiet vil videreføre en generell låneadgang for elever under videregående opplæring og fremmer forslag om dette. Elever som er myndige, og elever under myndighetsalder sammen med foresatte må etter Fremskrittspartiets syn få anledning til å ta opp lån i Statens lånekasse. Dette synet står Fremskrittspartiet alene om.

Av hensyn til elevene velger vi den nest beste løsning når den finnes. Fremskrittspartiet vil derfor stemme for forslaget fra Arbeiderpartiet og SV om å opprettholde den behovsprøvede låneadgangen. Det betyr i alle fall at de elever som kommer gjennom en behovsprøving, får anledning til å ta opp lån når de selv mener det er nødvendig.

Endelig vil Fremskrittspartiet endre ordningen for lærlinger når det gjelder behandling av lærlinglønn. Vi ser at det er argumenter for at i alle fall noe av lærlinglønnen bør regnes som en særlig inntekt, en inntekt andre elever ikke har. Fremskrittspartiets løsning blir i første omgang å foreslå at den andelen som går til fradrag i støttebeløp, reduseres fra 60 pst. til 30 pst.

Fremskrittspartiet har registrert forslagene fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet om å fjerne hele fradraget. Det er det ikke flertall for. Hvis man organiserer avstemningen riktig, må det være mulig å få tilslutning til den nest beste løsning også her.

Jeg tar herved opp forslagene i innstillingen fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Søren Fredrik Voie (H): At Fremskrittspartiet er et gavmildt parti, særlig når det gjelder bruk av skattebeta-

lernes penger, er ikke noe nytt, og det kommer til kjenne også i denne saken:

«Disse medlemmer vil understreke at et læremiddelstipend bør tilfalle alle elever i den videregående skolen uavhengig av foreldrenes formue og inntekt.»

Med andre ord, enten man har behov for dette læremiddelstipendet eller ikke, skal man få det ved hjelp av skattebetalernes penger.

Representanten fra Fremskrittspartiet har selvfølgelig regnet på hva dette koster, og det kunne det være hyggelig å få opplysninger om. Men det som er enda mer interessant, er: Hvor skal pengene hentes fra? Hva vil Fremskrittspartiet nedprioritere for å prioritere opp denne gavmildheten?

Arne Sortevik (FrP): Statskassen er for tiden ikke preget av mangel på penger, men det som preger debatten, er hvordan pengene skal brukes, og om de skal brukes. Noen har nærmest et mantra om ikke å bruke penger.

I tillegg vil jeg si at vi har det syn at vi skal likebehandle elever som velger å gå videre fra grunnskolen til videregående opplæring. Vi vil altså likebehandle elevene og gi dem samme vilkår og samme rammer, uavhengig av hva som ligger i foreldrenes lommebøker.

Vidar Bjørnstad (A): Bakgrunnen for at saken kom nå i vår, og kanskje litt hastig, var en avtale mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i forbindelse med budsjettet. Etter behandlingen i komiteen, der Fremskrittspartiet gikk mot en god del av endringene som ble foretatt, er det mitt inntrykk at en her har gått for raskt fram i forhold til å sikre basis for Regjeringens flertall.

Mener Fremskrittspartiet at regjeringspartiene har tatt Fremskrittspartiet for gitt i Stortinget i denne saken?

Arne Sortevik (FrP): Som jeg forsøkte å gi uttrykk for i innlegget mitt, er grunnen til at vi diskuterer denne saken her i dag, at vi, som en del av vår avtale, fikk en sak. Det som var for raskt, var at man omtalte denne endringen i noen kolonner i selve statsbudsjettet for 2003. Vi er tilfreds med at vi gjennom en egen stortingsmelding, som vi nå er i ferd med å behandle, har fått en bred drøftelse av de ulike sider som er knyttet til finansieringen for elever som er i videregående opplæring. Det er vi fornøyd med.

Gjennom komiteehandlingen ser vi også at det er kommet både flertallsmerknader og komitemerknader, og gjennom forslagene ser vi at det har kommet viktige endringer og justeringer av det forslaget Regjeringen startet med, og som man i utgangspunktet ønsket å behandle i noen kolonner i et budsjettokument. Vi er meget fornøyd med at vi har fått dette som en egen melding.

Elsa Skarbøvik (KrF): I budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ble det avtalt at man skulle se på borteboerstipendet og heve dette, slik Regjeringen nå har lagt fram forslag om, og det er lagt

inn friske penger til stipend for elever i videregående opplæring. Det er lagt inn 400 mill. kr på helårsbasis.

Fremskrittspartiet vil fremdeles opprettholde låneadgangen, som vi hørte Sortevik omtale nå. Ser Fremskrittspartiet det som et problem at det er en gruppe elever i videregående opplæring som er overrepresentert i Lånekassens inkassostatistikk, altså at elever går ut med gjeld når de har tatt opp lån som umyndige personer, selvfølgelig med foreldrenes tillatelse? Hva er det Fremskrittspartiet vil gjøre med dette, og hvor mye vil de legge inn av ressurser for å kompensere for denne låneadgangen?

Arne Sortevik (FrP): For det første snakker vi om overslagsbevilgninger, og for det andre ser vi det som et betydelig større problem at noen ønsker å umyndiggjøre elever og foreldre, enn at noen kan komme til å trå skjevt og uheldig og eventuelt ikke vil klare å tilbakebetale lånet. Vi er opptatt av at dette må foreldre og elever i fellesskap kunne avgjøre selv, fremfor at vi som politikere skal sette rammer og begrensninger for hva de skal få lov til å gjøre og ikke gjøre.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Lena Jensen (SV): Utformingen av støtteordningen til videregående opplæring er viktig og essensiell for at alle skal kunne ta videregående opplæring. Den er et viktig virkemiddel for å bidra til at alle tar videregående opplæring, og at man har en mulighet uansett hva slags samfunnsstatus man har, uansett hvor man bor og hvem ens foreldre er.

Mange av svarene på de utfordringene vi står overfor i Norge, er utdanning. Vi er nødt til å bygge vårt samfunn på kompetanse for å nå det målet vi har satt oss, å bli verdensmester i utdanning. SV mener det betyr gratis videregående opplæring.

Vi har foreslått tidligere, i budsjettet i år, 400 mill. kr ekstra til en stipendordning for læremidler, det samme som Regjeringen foreslår i sin helhet til videregående opplæring. Gratisprinsippet er nødt til å være gjeldende. Alle skal ha en mulighet til å ta videregående opplæring uavhengig av bosted, foreldrenes inntekt og bakgrunn, som tidligere sagt.

Det koster forskjellig å gå på de ulike linjer. Regjeringen problematiserer rundt det å innføre differensierte stipend avhengig av kostnadene ved de ulike studieretningene. Dette må kunne løses, mener SV, f.eks. gjennom et samarbeid med fylkeskommunen, som kan gi økte bevilgninger til utstyr og på den måten avhjelpe den økonomiske belastningen som i dag påføres den enkelte elev som går på svært kostnadskreven studieretninger.

Regjeringens forslag til et reisestipend på maksimalt 7 000 kr er ikke med på å bidra til lik rett til utdanning og gi alle i Norge den samme muligheten til utdanningsretninger uavhengig av geografiske forhold. Det er viktig, mener SV, å opprettholde dagens ordning med at man ikke har en maksimalgrense på reisebeløp.

Hvis man går inn for det Regjeringen vil, vil det bety en skjevfordeling når det gjelder muligheten til å delta. Vi foreslår det samme når det gjelder høyere utdanning, men vi mener det er enda viktigere at disse prinsippene gjelder for videregående opplæring. Derfor er vi glad for at flertallet går mot Regjeringens forslag, uten beløpsmessig maksimalgrense fra og med høsten 2003.

Vi kan ikke gå inn for en endring som innebærer bortfall av 2 mill. kr, ved at man ikke skal ha behovsprøving ved inntekter av fast eiendom, renter og aksjeutbytte og skattepliktig gevinst. Samtidig foreslår Regjeringen også at man ikke skal ha behovsprøving for dem som går på private skoler. Konklusjonen er, som jeg sa tidligere, på mange måter at det er distriktsungdommen som betaler for dem som velger en studieretning på private skoler. SV vil foreslå 3 mill. kr inn i revidert nasjonalbudsjett for å kompensere dette.

Vi hadde egentlig i innstillingen også et forslag som får inndekning, det er å kutte disse to førstnevnte som Regjeringen foreslår, men vi har ikke et flertall for det. Derfor vil vi ta det inn i revidert nasjonalbudsjett.

Jeg vil på nytt understreke viktigheten av en gratis videregående skole, og at alle kan gå gjeldfrie gjennom utdanningen, en utdanning som alle er en del av. I dag er det slik at 97 pst. av elevene tar videregående opplæring, 23,4 pst. av dem som har tatt opp lån for videregående opplæring, får inkassokrav. Dette er noe vi ikke kan akseptere. Vi mener at alle skal kunne gå gjeldfrie ut av videregående skole. Det er et viktig prinsipp. Men det som skjer i denne saken, er at departementet ikke har kompensert bortfallet av låneadgangen i den foreslåtte stipendøkningen. Dette betyr at noen får dårligere finansieringsgrunnlag for gjennomføring av videregående opplæring. Den behovsprøvede låneadgangen bør opprettholdes inntil videre, mener SV, fordi vi ikke har flertall for våre forslag om økninger.

Det som vil skje for enkelte elever, er at man vil få en økt lånebyrde. Man kan ikke lukke øynene for dette. Hvordan føles det for disse elevene? Hva skjer med disse elevene i forhold til andre låneinstitusjoner som har låneforpliktelser som ikke er så gode som i Lånekassen?

Vi mener også at man er nødt til å gjennomgå nærmere tilbakebetalingssituasjonen for den gruppe elever, med mulige forbedringer, og gi en tilbakemelding til Stortinget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ine Marie Eriksen (H): Jeg har vært i utallige skoledebatter med Sosialistisk Venstreparti opp gjennom de siste åra. Det er særlig ett tema som har gått igjen, og det er at ungdom skal slippe å ta opp lån for å gjennomføre videregående utdanning. Det er jo fordi vi vet at veldig mange har betalingsproblemer. Veldig mange får betalingsproblemer og setter seg sjøl i situasjoner der det er vanskelig for dem å få lån til utdanning senere.

Jeg syns representanten Jensen viser en rørende omsorg i sitt innlegg for dem som havner i den situasjonen. Men det er da mitt spørsmål er: Når Sosialistisk Venstre-

parti først har muligheten til å sikre at ungdom kan gå gjeldfrie gjennom videregående opplæring, hvorfor snur de da i stedet trill rundt og sikrer flertall for at ungdom fortsatt kan sette seg i gjeld?

Mitt neste spørsmål er: Hvor mye penger mener representanten Jensen at man eventuelt må kompensere med for at ungdom skal kunne gå gjeldfrie gjennom videregående skole?

Lena Jensen (SV): Jeg takker for spørsmålet. Det er viktig for SV å se utdanningen i helhet, noe som også gikk fram av innstillingen som Kvalitetsutvalget la på bordet for noen dager siden. Det er viktig for oss at alle elever skal kunne gå gjeldfrie, altså skal kunne få en gratis videregående opplæring. Men det som er et faktum, er at etter det som Regjeringen nå har lagt fram, gjør de ikke det. Enkelte elever vil få en større byrde når det gjelder kostnader. Man vil ikke få kompensert alt det man tidligere har fått gjennom den andre ordningen.

Det som har vært utregnet, er at det vil koste om lag 400 mill. kr for kun læremiddelstipendøkningen. Vi mener at vi må stikke fingeren i jorda og vise hva som er virkeligheten. Vi har ikke flertall på Stortinget bak oss for å lage en gratis videregående skole i dag. Da er vi nødt til å kompensere på best mulig måte. Vi gjør det ikke med lett hjerte, men vi gjør det fordi vi ser at alternativet er mye verre. Vi gjør det inntil videre, inntil Stortinget har flertall for en gratis videregående opplæring.

Arne Sortevik (FrP): Det blir låneadgang fra en litt annen vinkling. SV vil altså ha behovsprøvd låneadgang, men ikke generell låneadgang. Er ikke det uttrykk for at man ulikebehandler elevgrupper og ulikebehandler foresatte?

Så gjelder det ordningen med lærlinglønn, den prosentandel som går til fratrukk i støttebeløpet. Der har Fremskrittspartiet fremmet forslag om å redusere trekkprosenten fra 60 pst. til 30 pst. Sosialistisk Venstreparti vil ta den helt vekk, men det er altså den nest beste løsningen. Det er den neste beste løsningen SV kommer til å støtte.

Lena Jensen (SV): Vi går inn for en behovsprøvd låneadgang fordi det for det første vil koste veldig mye dersom alle elever på videregående opplæring skal kunne ha mulighet til å ta opp lån. Så mange penger har ikke SV.

For det andre er det slik at vi også ønsker behovsprøving både for dem som skal gå på private skoler, og for dem som har inntekt av hus, eiendom, aksjeutbytte osv., fordi dette skal være en ordning som støtter dem som trenger det aller mest.

Når det gjelder lærlinger, har vi fremmet forslag om at man er nødt til å kompensere for at arbeidsinntekten deres skal regnes som ordinær inntekt, fordi det arbeidet lærlingene gjør i en bedrift, også må ses på som inntektskapende arbeid for bedriften.

Arne Lyngstad (KrF): Av og til er det litt vanskelig å forstå logikken i det som blir foreslått, for Sosialistisk Venstreparti foreslår en behovsprøvd låneadgang, dvs. at man vil nå de elever og tenåringsfamilier som har lavest inntekt. Det er det som ligger i prinsippet om behovsprøving. Den samme gruppen vil jo Regjeringen nå, bare det at vi gir stipend. Hvis det er slik at SV er opptatt av å nå denne gruppen, burde ikke det logiske være at man ut fra gratisprinsippet eventuelt øker stipendet og legger friske penger på bordet, eventuelt justerer opp inntektsgrensen, istedenfor å åpne for låneadgang, som medfører at de som antakeligvis vil ha størst problemer med å tilbakebetale lånet, kan bli gjeldsofre? SV løser ikke gjeldsoffer-saksa.

Lena Jensen (SV): Som jeg har sagt tidligere, foreslo SV i budsjettet 400 mill. kr til læremiddelstipend til alle elevene.

Det er viktig for oss å ha en gratis videregående opplæring, som jeg har sagt tidligere. Men jeg forstår verken det Regjeringen sier, det man uttaler, eller det man foreslår. Man snakker om at man skal nå de aller fattigste. Men når det gjelder låneopptak, har man foreslått å beholde låneadgangen kun for dem som går på private skoler, uten behovsprøving, og samtidig fjerner man behovsprøvingen når det gjelder aksjeutbytte, fast eiendom og en rekke konkrete tiltak som er veldig målrettet mot dem som tjener mye. Dette foreslår man skal fjernes.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Elsa Skarbøvik (KrF): Kristelig Folkeparti er glad for at Regjeringen har lagt fram en helhetlig gjennomgang av støtteordningene gjennom Statens lånekasse for unge elever med rett til videregående opplæring. Det står i St.meld. nr. 21 for 2002-2003 at den nye støtteordningen er en stipendordning med fire komponenter:

- grunnstipend
- læremiddelstipend
- bostipend
- reisestipend

Endelig skal elevene få en støtteordning som er målrettet, og som tar hensyn til både læremiddel og levekostnader.

Aamodt-utvalgets utredning fra 1999 viser at det har vært behov for en støtteordning for elever i videregående opplæring. Arbeiderpartiregjeringen ville ha en utlånsordning. Den viste seg å være lite målrettet og også vanskelig å gjennomføre. I desember 2002 bad Stortinget Regjeringen om en gjennomgang av låne- og stipendordningen, som foreligger til behandling i dag.

Gjennom budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ble man enige om at borteboerstipendet ikke skulle reduseres i forhold til dagens nivå. Dette følger Regjeringen opp ved at man hever bostipendet fra 2 215 kr pr. måned, som angitt i budsjettet, til 3 450 kr. Kristelig Folkeparti er særlig glad for at dette ikke-behovsprøvede bostipendet videreføres, og at det

innføres et grunnstipend som er målrettet først og fremst mot elever fra familier med svak økonomi.

Læremiddelstipendet på 3 500 kr skal være behovsprøvd både for borteboere og hjemmeboere. Dermed er lik rett til utdanning mulig å ivareta også for ungdom som må flytte hjemmefra for å gå på skole. Også lærlinger sikres bostipend med denne nye ordningen.

Utlånsordningen som Arbeiderpartiet satte i gang, var lite treffsikker og tok ikke spesielt hensyn til elever med svak økonomi. Hovedprinsippet for denne nye støtteordningen er at den skal finansieres ved stipend, ikke lån.

Regjeringens forslag om bortfall av låneadgangen vil bidra til å forebygge fattigdom. Målet er at unge mennesker ikke skal ha gjeldsbyrde til staten etter gjennomført videregående opplæring. I dag er elever som har fått lån til videregående opplæring, en overrepresentert gruppe i Lånekassens inkassostatistikk. Aamodt-utvalget laget en oversikt som viste at 6 596 av de 8 548 elever som tok opp lån i 1997-1998, var å finne i familier med under 200 000 kr i inntekt.

Det er tidligere blitt sagt i et replikk svar til meg fra Vidar Bjørnstad at man beholder jo låneadgangen for elever i private skoler. Både Aamodt-utvalget og også Longva-utvalget var faktisk enige i at slik bør det være. De sier at elever ved videregående private skoler bør ha muligheten til å kunne dekke opp skolepenger, og det følger Regjeringen opp.

Kristelig Folkeparti mener at innføring av behovsprøvd grunnstipend kompensere for bortfallet av låneadgangen. 1 730 kr pr. måned er et godt bidrag til dem med svakest inntekt. I tillegg kommer læremiddelstipendet. Unge mennesker bør ikke sitte igjen med gjeldsbyrde til staten etter videregående opplæring. Dessuten er det også påpekt i tidligere utredninger at det er uheldig at umyndige personer tar opp lån. Det er derfor beklagelig at både SV, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet ikke tar konsekvensen av dette og, som vi har hørt tidligere i dag, fortsatt vil ha en låneadgang.

Regjeringen mener støtteordningen bør være felles for alle unge elever som tar videregående opplæring, også dem over 19 år. § 53 annet ledd i barneloven sier at barn etter 18 år har rett til bidrag fra foreldrene dersom de ønsker å fortsette med slik skolegang som må regnes som vanlig. Kristelig Folkeparti er enig i at elever over 19 år får støtten behovsprøvd etter familiens økonomiske situasjon. De vil med denne nye ordningen ha rett til behovsprøvd stipend, noe som vil kompensere for lån de har kunnet ta opp i dagens ordning.

Det er om lag 150 000 elever i videregående opplæring i dag. Av disse får over 57 000 støtte gjennom Lånekassen inneværende skoleår. Det er viktig å målrette støtten, slik at den kommer først dem til gode som trenger det mest.

Så litt om lærebøker, som enkelte har vært inne på. Vi vet jo at enkelte skoler skifter lærebøkene ganske ofte. Dette medfører at elevene ikke kan selge sine bøker etter at skoleåret er slutt. Dette bør skoler ta hensyn til og dessuten legge opp undervisningen slik at det ikke alltid er nødvendig å ha siste utgave av læreboken. Et rund-

skriv fra departementet til skoleeierne har også tatt opp dette. Skolen må ikke være en arena for markedsføring. Derfor hører ikke reklame hjemme i lærebøkene, noe som er et tilsvarende svar til Fremskrittspartiet.

Reisestipend er en forandring i forhold til Regjeringens opplegg, som flertallet vil gjøre noe med. For Kristelig Folkeparti er bakgrunnen for dette en harmonisering med ordningen som gjelder for høyere utdanning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A): Som jeg nevnte i et tidligere svar på replikk, synes jeg det er merkelig at Kristelig Folkeparti, som understreker betalingsproblemene som bakgrunn for å fjerne låneadgangen for elever i offentlig skole, beholder den for skolepenger til dem som er i private videregående skoler. Selv om det er en stor andel – jeg tror det var 17 pst. av elevene som tar opp lån i videregående skole, som har problemer med tilbakebetalingen – oppfatter jeg at dette peker i retning av å si at elever i private videregående skoler skal ha andre vilkår enn dem i den offentlige skolen.

Regjeringen har også foreslått at en ved behovsprøvingen ikke skal ta hensyn til inntekt fra fast eiendom, rente- og aksjeutbytte og skattepliktig gevinst ved salg av aksjer eller bosted. Det gjelder et lite antall, men allikevel. Arbeiderpartiet går mot en slik forskjellsbehandling.

Mener Kristelig Folkeparti dette er et godt forslag fra Regjeringen?

Elsa Skarbøvik (KrF): Først til Vidar Bjørnstads uttalelse om at det er merkelig at vi vil beholde låneadgangen for elever i private videregående skoler. Det er ikke mer merkelig enn at andre som har utredet disse tingene, også sier at slik bør det være. Jeg viste til at både Aamodt-utvalget og Longva-utvalget sier seg enig i at slik bør det være. Det er en ekstraavgift som disse elevene har for å betale skolepenger. For at det ikke bare skal være de rikeste som kan ta seg råd til dette, ønsker vi å gi disse elevene mulighet til lån, slik at det kan være åpent for flere å gå på private videregående skoler.

Til det siste. Vi støtter Regjeringen i måten å gjøre tingene på, for at det ikke skal være for komplisert, men at ting kan gjøres på en enklere måte.

Arne Sortevik (FrP): Så vidt jeg oppfattet, sier Kristelig Folkeparti noe i sitt program, knyttet til dette området og studiefinansiering om at man skal bidra til å fjerne ulikheter. Er det derfor man går inn for å ha et maksimalbeløp på hjemreiser f.eks.? Er det derfor man velger – iallfall i Regjeringens første utspill – å se bort fra at utgiftene til læremidler er ganske forskjellige etter den linjen man velger? Nå har for så vidt regjeringspartiet Kristelig Folkeparti tatt seg inn igjen, for de er med i en samlet komite som ønsker å se videre på dette. Men det at man behandler linjene likt når det vitterlig er ulik kostnad knyttet til læremateriellet, bidrar jo ikke til å fjerne ulikheter.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplassen.

Elsa Skarbøvik (KrF): Det er riktig at Kristelig Folkeparti ønsker å fjerne ulikhetene.

Når det gjelder dette med reisestipend, er det, som jeg sa i mitt innlegg, på grunn av at man ville harmonisere med det som også gjelder i høyere utdanning. Man har også ønsket å få en harmonisering på andre områder.

Når det gjelder dette med ulike utgifter til ulike linjer osv., har vi sagt at dette vil vi se på og komme tilbake til. Det er ganske komplisert, for det er svært mange forskjellige linjer og muligheter i videregående opplæring. Det står i meldingen at Regjeringen også har sett på dette, men ikke funnet å ville gå inn på det nå i denne omgang. Så Kristelig Folkeparti er villig til å se på om man kan finne en løsning for å finansiere disse med læremiddelstipend på ulike måter senere.

Lena Jensen (SV): Landets lærlinger har stramme økonomiske vilkår. For det første er jeg veldig fornøyd med at Regjeringen foreslår at lærlinger også skal komme inn under ordningen med ikke behovsprøvd borteboerstipend.

Men mitt spørsmål går på egne regler for arbeidsfri inntekt. Det som skjer i dag, er at lærlingene er avskåret fra store deler av studiefinansieringsordningen fordi lærlinglønn ikke kommer inn under samme ordning som annen arbeidsfri inntekt. Hvis man hadde gjort det som SV og Arbeiderpartiet foreslår, ville det betydd en styrking av dem som velger å ta fagutdanning. I en tid med mangel på fagutdannet arbeidskraft ville dette vært et veldig viktig positivt bidrag for disse.

Elsa Skarbøvik (KrF): Den nye ordningen som Regjeringen nå foreslår, er en bedring også for lærlinger. Jeg minner om at de også nå kan få borteboerstipend, 3 450 kr pr. måned, som er en stor forandring i forhold til inneværende ordning. Så dette kommer jo også lærlinger til gode.

Vi ser annerledes på inntekten som lærlingene har, enn inntekten andre elever i videregående skoler har, men dette kan vi også være villige til å se på videre. Vi er ikke klare til å gå inn på dette nå. Vi mener at lærlinger får en bedring med den nye ordningen, og vil se på hvordan dette virker.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Rune J. Skjælaaen (Sp): Først vil jeg takke Vidar Bjørnstad for et ryddig arbeid som saksordfører for denne saken.

Senterpartiet har i stortingsvalgprogrammet og ved de senere års budsjettbehandlinger tatt til orde for generelle stipendordninger i retning av fullstipendiering, slik at elever i videregående skole skal slippe å ta opp lån. Vi ser av statistikk at ungdom med lån fra videregående opplæring faktisk er overrepresentert blant dem med betalingsvansker i Lånekassen.

Når Regjeringen nå foreslår å oppheve adgangen til å ta opp lån for elever i ordinær videregående skole, mener Senterpartiet at det er et skritt i riktig retning. Senterpartiet mener prinsipielt at ingen elever skal behøve å ta opp lån for å gjennomføre videregående skole. Det er derfor helt avgjørende at stipendordningene faktisk ivaretar behovet elever har for å dekke utgifter forbundet med videregående opplæring. Jeg forutsetter derfor at den foreslåtte styrkingen av stipendordningene vil gi elevene en kompensasjon for bortfallet av låneadgangen, og viser til omtalen av dette i meldingen.

Dersom det viser seg at elever vil komme i økonomiske vansker på grunn av bortfallet av låneadgangen, mener Senterpartiet at dette må løses ved å oppjustere de enkelte stipend i forbindelse med de årlige budsjetter.

Jeg mener det er usosialt, usolidarisk og en undergraving av målsettingen om fullstipendiering dersom det skal være mulig å ta opp lån for en liten gruppe elever fra familier med en svært anstrengt økonomi.

Regjeringen foreslo i statsbudsjettet for 2003 å redusere borteboerstipendet til 2 215 kr. Jeg synes det er bra at Regjeringen har kommet på bedre tanker og foreslår å opprettholde satsen på bostipendet på 3 450 kr, som et ikke behovsprøvd stipend. Protestene var unisone, og skoler med internat fortvilte, og for elever fra distriktene som måtte bo på hybel eller på internat, var forslaget fra Regjeringen svært urettferdig.

Litt av argumenteringen for å endre på dette har vi hørt var at en skulle ha lik rett til utdanning, uavhengig av hvor en bodde. Da er det underlig, synes jeg, at regjeringspartiene på et annet stipend, nemlig på reisestipendet, har en begrensning på 7 000 kr. Det rammer elever som bor langt borte fra studiestedet. Senterpartiet mener at reisestipendet er et viktig bidrag til å sikre lik rett til utdanning uavhengig av geografiske forhold. En maksimalgrense på 7 000 kr vil særlig ramme elever i distriktene og i tillegg bryte med målsettingen om større elevutveksling mellom de nordiske land. Nå er det heldigvis flertall i opposisjonen for å oppheve denne grensen på 7 000 kr.

Senterpartiet har som mål at videregående opplæring skal være gratis, og mener den beste veien for å nå det målet er å bygge ut en ordning med læremiddelstipend for alle. Vi vet at det er store kostnader forbundet med læremiddelkjøp, og dette kommer i konflikt med målene om lik rett til utdanning og gratis videregående opplæring. Vi mener størrelsen på stipendet må reflektere kostnadsforskjellene ved de forskjellige studieretningene.

Videre mener Senterpartiet at fylkeskommunene som skoleeiere må settes økonomisk i stand til å utruste skolene på en sånn måte at kostnadene for den enkelte elev kan reduseres.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Lyngstad (KrF): Representanten Skjælaaen var veldig opptatt av å ha likhet mellom elever i videregående skole, uavhengig av hvor de bor, og hadde et resonnement omkring borteboerstipendet. Og så hadde han

også en visitt innom reisestipendet og grensen på 7 000 kr. Jeg har lyst til å utfordre representanten Skjælaaen litt mer på grensen på 7 000 kr, når han argumenterer mot denne grensen bl.a. ut fra at elever i videregående skole skal kunne ta tilsvarende utdanning i andre nordiske land, og også i forhold til at dette antakelig er elever på landsdekkende linjer, eller landslinjer. Hvorfor skal det være en forskjellsbehandling av elever i videregående skole og studenter? Er konsekvensen av Skjælaaens argumentasjon at i neste omgang vil grensen for studenter oppheves?

Rune J. Skjælaaen (Sp): Representanten Lyngstad stiller spørsmål om hvorfor denne forskjellsbehandlingen av elever i videregående skole og studenter. Det er rett og slett fordi det å gå på videregående skole er noe annet enn det å være student ved et universitet eller ved en høyskole.

Vi har som prinsipp at videregående skole skal være gratis. Det er det Senterpartiet ønsker å bygge opp om. Og det er jo interessant når vi ser på hvordan en tenker i forhold til grunnskole og videregående skole, at en ønsker å se disse løpene i ett. Da synes jeg det er en logikk i måten vi tenker på i forhold til å ha som mål å gjøre dette 13-årige løpet gratis. Når man er student, er man innenfor et annet regime enn man er når man er elev ved videregående skole.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg har lyst til å si tre ting om denne saken.

For det første har jeg lyst til å takke for engasjementet i komiteen og gode tilbakemeldinger, og også for den klargjørende redegjørelsen som saksordføreren holdt om saken.

For det andre har jeg lyst til å si at jeg i grunnen er ganske stolt av denne meldingen, som man må se på som en omlegging som følger i kjølvannet av omleggingen som har skjedd når det gjelder studiefinansiering og studiestøtte i høyere utdanning. Det er en ganske formidabel styrking av støtten til elever i videregående opplæring, med i alt ca. 400 mill. kr. i året. Det er, for å bruke litt andre termer, en forbedring på 35 pst. fra ett år til et annet, og jeg synes kanskje noen hver kunne koste på seg å se litt positivt på det.

Jeg synes også at det er veldig positivt at denne ordningen har en sterk sosial profil. Vi vet godt at utdanning i videregående opplæring ikke er så gratis som vi kunne ønske oss, og at heller ikke loven sier at den skal være så gratis som grunnopplæringen. Men det er et absolutt mål og helt nødvendig at ingen skal hindres i å ta videregående opplæring som en følge av økonomi. Det opplegget som ligger her nå, innebærer en vesentlig forbedring for familier med svak økonomi, og det er jeg simpelthen stolt av – det mener jeg er riktig.

Ordningen inneholder også et forslag til et læremiddelstipend. Det mener vi, som kjent, prinsipielt sett er bedre enn en utlånsordning. Jeg har merket meg komite-

ens ønske om at vi skal vurdere en differensiering av læremiddelstipendet. Det vil vi selvsagt vurdere – ut fra rettferdighetshensyn, men også ut fra hensynet til forutsigbarhet, enkelhet og de budsjettmessige konsekvensene det måtte ha.

Alt i alt vil jeg si at det vi i dag behandler, innebærer en klar forbedring når det gjelder støtte til elever i videregående opplæring, enten de er borteboende eller hjemmeboende, og det er en ordning som lett kan fylles på økonomisk dersom man ønsker det. Det kan prinsipielt skje på to måter, enten ved at man forsterker den sosiale profilen ytterligere og/eller ved at man lar flere bli omfattet av støtteordningene.

Det tredje jeg gjerne ville kommentere, er de to vesentlige endringene som Stortinget gjør i forhold til Regjeringens opplegg, ennskjønt jeg mener jo at Regjeringens opplegg stort sett passerer, men det skjer to endringer som krever en kommentar. Det første er ønsket om man skal fjerne den maksimalgrensen for reisestipendet som ble foreslått. Jeg tar det til etterretning, men vil bare gjøre oppmerksom på at det krever en bevilgning i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Det andre er låneadgangen, som vi har fjernet. Det har vi gjort fordi vi mener at det er riktig, og at det egentlig er et ganske utbredt ønske at det skal skje. Det har i og for seg fremkommet av debatten her i dag også, selv om noen er uenig i at det skjer nå. Vi mener også at selv om ikke den nye støtten fullt ut kompenseres for det man samlet sett da kunne få i utbetaling, er det en veldig god kompensasjon, som man eventuelt kan komme tilbake til, og vi har da selvfølgelig også oppfattet Stortinget og Stortingets tidligere behandling slik, og ut fra at det samlet sett er en klar forbedring her i stipendene, og at vi må følge skoleår og fastsette forskrifter, osv., så har vi gjort dette. Men jeg respekterer naturligvis at man ønsker å gjeninnføre låneordningen, eventuelt inntil videre. Jeg gjør oppmerksom på at det er teknisk vanskelig fra skoleårets start, men jeg vil legge maksimalt trykk både på mine medarbeidere og Lånekassen for å få det til så snart som mulig. Jeg tolker Stortinget slik at aldersskillet er fjernet også når det gjelder låneadgang, slik at vi skal ta utgangspunkt i dagens ordning for elever under 19 år. Også dette krever en bevilgning, men det vil ikke kreve inndekning. Men vi vil på hensiktsmessig måte gjøre Stortinget oppmerksom på det snarest når denne saken er behandlet.

Helt til slutt vil jeg i forhold til denne låneadgangen komme litt inn på hvor godt vi tross alt har kompensert gjennom en mye bedre stipendordning. La meg nevne to eksempler fra året 2001-2002 der foreldrene hadde en samlet inntekt på 200 000 kr. En borteboer under 19 år som under gammel ordning fikk til sammen ca. 55 000 kr, hvorav over 20 000 kr var lån, vil med det nye regimet få over 49 000 kr i stipend. Det er en veldig forbedring. Det er ikke fullt ut kompensert i antall kroner, men det er en voldsom forbedring i stipend. En som er over 19 år, med de samme forutsetningene, ville under tidligere ordning kunne få utbetalt 54 000 kr, hvorav 36 000 kr var lån, og vil under nytt regime få over 49 000 kr. Det er en radikal forbedring. Jeg erkjenner at

det er riktig at det ikke fullt ut er kompensert i kroner, men det er en radikal forbedring i de stipendene og den støtten man kan få, og således en veldig viktig håndrekning til familier med svak økonomi.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A): Jeg er fornøyd med den imøtekommenheten som statsråden viser overfor komiteens innstilling i forhold til å følge opp. Jeg bekrefter også hennes tolkninger av de vilkår vi legger til grunn om opphevelse av aldersskillet når det gjelder muligheter for lån og stipend. Jeg registrerer også at hun bekrefter det som har vært vårt poeng i forhold til å opprettholde låneadgangen, som også elevorganisasjonene mente måtte opprettholdes i begrenset omfang. Elevorganisasjonene har vært opptatt av at elever ikke skulle komme ut med gjeld, men de har nettopp påpekt at så lenge vi ikke har nok midler pr. i dag til å gå inn for en kompensasjon som tilsvarer det lånebehovet som vi går ut fra er reelt, må vi opprettholde en låneadgang. Da har vi funnet ut at det ble for byråkratisk hvis en skulle begynne å lage en differensiert låneadgang. Da er det bedre å ta utgangspunkt i at det er et reelt lånebehov, og at en kan søke.

Så, i forhold til å prioritere: Opprettholdelse av reise-stipendet uten maksimalgrense koster 2 mill. kr halvåret. Fjerningen av behovsprøvingen mot fast eiendom, aksjeutbytte, salg og gevinster av aksjer koster 2 mill. kr. Burde det ikke da, hvis en hadde vært opptatt av sosial fordeling, som jeg skjønner statsråden nå er, vært riktigere å opprettholde reisestipendet uten maksimalgrense i stedet for å fjerne behovsprøvingen mot disse inntektene?

Statsråd Kristin Clemet: I tillegg til å være statsråd har jeg sittet i styret i Statens lånekasse, og jeg vet at det er ganske kompliserte affærer man der administrerer, så det å harmonisere i forhold til det som nå er ordningene på høyere utdanning og ta forenklingshensyn, er i seg selv ganske viktig. Det har vært viktig når det gjelder reisestipendordningen og vårt forslag der. Det har også vært viktig i forhold til personinntekt og defineringen av den, at det er en harmonisering i forhold til høyere utdanning. Men for øvrig må jeg si at når det gjelder det som har vært temaet mange ganger i debatten her, formue, arbeidsinntekt osv. og definisjonen av personinntekt, omfatter det til sammen i 2001-2002 ca. 446 elever. Dette er altså ikke et veldig omfattende problem, og da må det, målt mot millimeterhensyn, være viktig også å ta forenklingshensyn og forutsigbarhetshensyn, slik at Lånekassen også er en god bank for sine kunder og greier å håndtere et regelverk som er komplisert. Så både når det gjelder reisestipend og dette grunnlaget, er det altså harmoniserings- og forenklingshensyn som har vært viktig.

Arne Sortevik (FrP): Et par ting på ett minutt.

Jeg har merket meg det statsråden sa om behovsprøvd låneadgang. Men det er altså snakk om en videreføring, det er ikke snakk om en gjeninnføring. Det er jo det som ligger i Regjeringens fortolkning, at de nærmest forskut-

terer klarering gjennom Stortinget uten endring. Det er altså snakk om at vi viderefører en adgang som har vært der. Men jeg satser på at forsikringene holder, og at dette lar seg gjennomføre også fra skolestart for året 2003-2004.

Men for å gå til det motsatte ytterpunkt: Det er altså nå et ønske om å se på en bedre differensiering når det gjelder utgifter til læremidler knyttet til linjen som eleven velger. Men i fortsettelsen av det: Hva er Regjeringens strategi når det gjelder å få ned de generelle kostnadene til læremidler? Hva gjør man rett og slett for å få trykt bøker billigere? Det går både på hvordan de trykkes – her har vi altså bokbransjeavtalen – og selvfølgelig på hvor ofte man skifter bøker.

Statsråd Kristin Clemet: Når det gjelder låneadgangen, viser jeg til mine tidligere merknader og til saksordførers merknader til mine merknader, og regner med at den fortolkningen nå skulle være rimelig omforent, slik at vi ikke går inn i noen uklarheter.

Når det gjelder differensiering av læremiddelstipend, skal vi vurdere det, slik man ønsker. Jeg forstår godt ønsket. Men – igjen – det er altså over 100 muligheter på VK I og VK II, slik at det er et ganske differensiert bilde. Vi er nødt til å se på ulike løsninger, og man er nødt til å veie ønsket om millimetertreff mot forenklingshensyn og forutsigbarhetshensyn. Ofte er det jo slik at forsøk på millimetertreff faktisk slår galt ut, hvis man prøver å detaljstyre så kraftig.

Når det gjelder å gjøre noe med billigere læremidler, vil jeg særlig henviser til det vi gjør i forhold til IKT-baserte læremidler. Vi kommer tilbake til Stortinget med en overordnet plan når det gjelder fremtidig IKT-strategi, etter at vi har gjennomført en handlingsplan over noen år nå.

Lena Jensen (SV): Jeg er veldig fornøyd med at statsråden har fulgt opp tidligere budsjettinnstillinger og de merknadene utdanningskomiteen tidligere har hatt om at man må komme tilbake med en gjennomgang av læremiddelstipendordningen for videregående opplæring, med spesielt fokus på borteboerstipend.

Det er ingen tvil om at den stortingsmeldingen som ligger her, på mange måter er en styrkelse i forhold til det som er i dag. Det er jeg fornøyd med. Men samtidig har man også en rekke felt der man har svekkede områder, bl.a. når det gjelder reisestipend, der det er et flertall i dag mot Regjeringens forslag.

Jeg ville gjerne stille et spørsmål til statsråden angående lærlinglønn. Regjeringen drøfter hvorvidt lærlinglønn fortsatt skal regnes etter egne regler for arbeidsfri inntekt. Mitt spørsmål er: Hva vil statsråden gjøre med dette?

Statsråd Kristin Clemet: Jeg har lagt merke til debatten og innstillingen når det gjelder dette med lærlinglønn, hvor det foreligger et par forslag. Det er avhengig av voteringsrekkefølge og hva man bestemmer seg for her i denne sal, så jeg kan altså ikke si hva som eventuelt

blir vedtatt, men det vil jo kunne ha noen bevilgningsmessige konsekvenser. Jeg må vel si som enkelte representanter for regjeringspartiene, at jeg har ikke noen store, prinsipielle innvendinger mot dette, men det har altså budsjettmessige konsekvenser. Vi har valgt vår løsning, fordi lærlingene har lønn, i motsetning til andre elever, ut fra fordelingshensyn og forenklingshensyn. Men jeg vil vel si at av de forslagene som foreligger, er eventuelt det som foreligger fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, kanskje det som er av størst betydning for lærlingene, men også da med budsjettmessige konsekvenser. Men jeg vet ikke hva utfallet blir her i Stortinget.

Jeg har bare lyst til å si, siden debatten nærmer seg slutten, at jeg håper at vi i fellesskap kan bidra til å informere om og markedsføre denne nye støtten litt, og ikke bare det vi er uenige om, fordi det har så veldig stor betydning for familier med svak økonomi – det er snakk om mange titalls tusen kroner.

Rune J. Skjælaaen (Sp): Statsråden har i flere sammenhenger snakket om det helhetlige løpet i forbindelse med grunnskole og videregående skole og på en måte prøve å gjøre overgangen mellom grunnskole og videregående skole mindre. Vi vet at Kvalitetsutvalget tenker veldig sann at det skal være glidende overganger, og en skal tenke en helhet omkring det 13-årige løpet.

Da er mitt spørsmål til statsråden: I grunnskolen gjelder gratisprinsippet. Kan statsråden si noe om hva hennes eget parti ønsker å styrke i forhold til stipendordningene i videregående skole? Ønsker en å bygge videre på dette med behovsprøving og sosial profil, som jeg tenker er en bra begynnelse? Har statsråden og statsrådets parti et mål om også å gjøre den videregående skolen gratis for alle?

Statsråd Kristin Clemet: Jeg må være så ærlig å si at jeg ikke vet hva som står i Høyres program om dette, hvis det står noe der. Men jeg kan jo si hva jeg mener.

Jeg synes det hadde vært en fordel om opplæringen også i videregående skole hadde vært gratis eller skattefinansiert. For øvrig må man jo gjøre de avgrensninger som det er nødvendig å gjøre, slik at det ikke tar av fullstendig i forhold til det finansielle behovet. Vi synes også at en stipendordning er bedre enn en utlånsordning. Det har vi redegjort for i mange sammenhenger, og det er det mange som er enige med oss i. Det var derfor jeg sa at dette er en god begynnelse, for her kan man bygge ordningen videre ut, enten ved å gi den en enda sterkere fattigdomsprofil, eller ved å bygge den ut til å gjelde flere, eventuelt til slutt alle.

Hvordan vi kan bygge ut denne ordningen og når vi skal gjøre det, vil også være et budsjettspørsmål, og det vil hele tiden bli avveid mot andre behov i samfunnet, også innenfor utdanningssektoren. Men gitt at vi får dekket andre behov som er viktigere, er det ikke meg imot å bygge denne ordningen ytterligere ut.

Vidar Bjørnstad (A): Statsråden har i brev til oss tatt et visst forbehold om hva Stortinget kunne endre i Regje-

ringens opplegg for at det skulle kunne gjelde fra høsten av. Vi er først og fremst opptatt av ordninger som har blitt fjernet.

Jeg er glad for at statsråden nå sier at på de punktene vil hun bestrebe seg til det ytterste for rett og slett å få Stortingets vedtak gjennomført. Det var på et tidspunkt i vår et problem da hun gikk ut og informerte elevene om hva som var gjeldende fra høsten av. Vi fikk til og med spørsmål om hvorfor vi var med på dette. Da måtte vi bare fortelle at Stortinget ikke hadde behandlet saken. Jeg er opptatt av om statsråden vil sørge for at elever og forsørgere nå sikres informasjon om hvilke muligheter de har – jeg tror ikke alle følger debatten her i dag – ut fra at det er en del ting som Stortinget har sagt nå bør gjelde fra dette skoleåret.

Statsråd Kristin Clemet: Forskrifter i forhold til Lånekassen må fastsettes i februar-mars. Vi gikk ut med dette fordi vi oppfattet Stortinget slik at man sluttet seg til prinsippene i våre forslag med ett unntak, nemlig når det gjelder det at man ville fylle mer på ordningen med bostipend.

Jeg erkjenner at vi er der vi er i dag. Da vil vi selvsagt gå ut med ny informasjon, slik at det blir mulig å søke, og så må søknadene behandles. Det er krevende å få det til fra skolestart, så det går ikke. Men jeg vil legge fullt trykk på det for å få det til så raskt som overhodet mulig i kommende skoleår.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

(Votering, se side 3182)

S a k n r . 2

Forslag fra stortingsrepresentant Eva M. Nielsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til endringer av gjeldende privatskolelov som omfatter:

- skolemiljø, tilsvarende bestemmelser som er inntatt i opplæringsloven,*
- lokaler tilpasset funksjonshemmede elever,*
- elevenes rett til tilpasset opplæring,*
- rett til særskilt opplæring for elever fra språklige minoriteter,*
- elevenes rett til rådgivningstjeneste,*
- skolens opplysningsplikt til barnevernet og sosial-etaten.»*

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 3183)

S a k n r . 3

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen

oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til en felles opplæringslov for alle elever, og som omfatter både hjemmeundervisning, grunnskole og videregående opplæring.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3183)

S a k n r . 4

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om organisering og kompetanse i NOKUT. Stortinget legger til grunn at NOKUTs oppgaver også skal omfatte godkjenning og tilsyn av alle grunnskoler og skoler på videregående nivå.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3183)

S a k n r . 5

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak med tiltak for å sikre bedre norskkunnskaper hos barn fra språklige minoriteter/barn med innvandrerbakgrunn.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3184)

S a k n r . 6

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om overføring av det totale økonomiske ansvaret for skoleskyssen for grunnskoleelever til kommunene. Stortinget forutsetter at saken også avklarer finansiering av skyss for elever med funksjonshemming eller midlertidig skade/sykdom, jf. opplæringsloven § 7-3, også når kommunegrenser eller fylkesgrenser krysses.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3184)

S a k n r . 7

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen

oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem lovsak som sikrer at det etableres selvstendige driftsstyrer ved alle grunnskoler og videregående skoler i offentlig eie, og at representanter valgt av foreldre/foresatte utgjør et flertall i slike styrer.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3184)

S a k n r . 8

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til nytt finansieringssystem for grunnskoler og videregående skoler som baseres på at staten betaler skolepenger for eleven direkte til den skole eleven velger å gå på. Stortinget forutsetter at et slikt finansieringssystem også omfatter organisering og finansiering av skoleskyss.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3184)

S a k n r . 9

Forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak med endring av opplæringsloven §§ 2-12, 2-13, 14-1 og 14-2 som er tilpasset innholdet i lov om frittstående skoler med hensyn til godkjenning og tilsyn.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3184)

S a k n r . 1 0

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et forslag til organisasjonsform for godkjenning og tilsyn av frittstående skoler senest høsten 2003.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3184)

S a k n r . 1 1

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et lovforslag om godkjenning med rett til tilskudd av private videregående skoler i løpet av vårsesjonen 2004.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3185)

S a k n r . 1 2

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003 (jf. Innst. O. nr. 80):

«Stortinget ber Regjeringen legge fram sak som drøfter standarder for faglig måloppnåelse i all grunnopplæring i forbindelse med oppfølgingen av Kvalitetsutvalgets arbeid.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3185)

J ø r g e n K o s m o gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det framsatt ni forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Vidar Bjørnstad på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
  - forslag nr. 3, fra Vidar Bjørnstad på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslag nr. 4, fra Vidar Bjørnstad på vegne av Arbeiderpartiet
  - forslagene 5–9, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen
- Arne Sortevik får ordet til stemmeforklaring.

Arne Sortevik (FrP): Jeg har grunn til tro at vårt forslag, nr. 7, fra Fremskrittspartiet, faller. Jeg vil da anbefale vår gruppe å stemme subsidiært for forslag nr. 3, om behovsprøvd låneadgang.

Så er det en kobling mellom forslag nr. 2 og forslag nr. 9. Forslag nr. 9, fra Fremskrittspartiet, går altså ut på en endring, men ikke en fjerning av prinsippet med trekk i lærlinglønn. Hvis det er slik at man behandler forslag nr. 9 først og det faller, så skifter vi prinsipp. Da blir vi stående med forslag nr. 9 og lar det være med det.

Presidenten: Presidenten vet ikke om han skjønte det, men vi skal ta det når vi kommer så langt.

Det voteres først over forslagene nr. 5, 6, 7, 8 og 9 fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomføre tiltak for å avvikle bokbransjeavtalen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at Lånekassen utbetaler hele læremiddelstipend i første semester.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprettholde en generell låneadgang i Lånekassen for elever i videregående utdanning og forutsetter at denne adgangen gjelder fra og med skoleåret 2003/2004.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at formue som ikke gir renteinntekter eller annen inntekt, og der formuen ikke er omsetningsbar i det åpne markedet, ikke inngår i behovsprøvingen av lån og stipend.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomføre en ordning med støtte til lærlinger i videregående opplæring, der prosentvis andel av brutto lærlingelønn som går til fradrag i støttebeløp, reduseres fra 60 pst. til 30 pst. Stortinget forutsetter at dette får virkning i statsbudsjettet for 2004 fra og med start på skoleåret 2004/2005.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen ble med 81 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.45.31)

Presidenten: Forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette en ordning for utstyrskjøp/læremiddelstøtte/utlån av læremidler som skal administreres av fylkeskommunen. Det må sikres at bruken av midlene skal redusere utgiftene til læremidler, redusere forskjellene mellom studieretningene og at utgiftsreduksjonene skal være minst like store som midlene fylkeskommunene mottar fra staten til det enkelte fylket.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 74 mot 23 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.45.50)

Presidenten: Forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprettholde den behovsprøvd låneadgangen for elever i videregående opplæring, og forutsetter at dette skal gjelde fra og med skoleåret 2003/2004.»

Presidenten har forstått det slik at Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti bifaltes med 53 mot 44 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 11.46.13)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, tas opp til votering.

Ettersom det ikke blir noen subsidiær stemmegivning når det gjelder forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, tas også dette forslaget opp til votering.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om at inntekt av fast eiendom, rente og aksjeutbytte, verdien av fri kost og løsj eller tilskudd fra skolen til slike utgifter og skattepliktig gevinst ved salg av aksjer eller bosted fortsatt skal inngå i inntektsgrunnlaget ved behovsprøving av studiestøtte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at lærlingelønn ved behovsprøving av studiestøtte skal inngå i reglene for arbeidsinntekt og forutsetter at dette skal gjelde fra skoleåret 2004/2005.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 54 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.46.49)

Komiteen hadde innstillet:

I

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av bruk av IKT, der det bl.a. vurderes hvordan bruk av elektroniske læremidler kan bedre kvaliteten på læringsarbeidet, gi elevene godt oppdaterte læremidler og redusere utgiftene til læremidler.

II

Stortinget ber Regjeringen vurdere løsninger for å utligne kostnadsforskjellene mellom ulike studieretninger gjennom differensierte læremiddelstipend.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

III

Stortinget ber Regjeringen opprettholde ordningen med årlig reisestipend for elever i videregående skole uten beløpsmessig maksimalgrense. Stortinget legger til grunn at denne ordningen gjelder fra og med skoleåret 2003/2004.

Presidenten: Presidenten antar at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre her ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 59 mot 38 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 11.47.22)

Videre var innstillet:

IV

St.meld. nr. 21 (2002-2003) – om kilder til kunnskap. Om ny støtteordning gjennom Lånekassen for unge elever i ordinær videregående opplæring – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Eva. M. Nielsen på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til endringer av gjeldende privatskolelov som omfatter:

- skolemiljø, tilsvarende bestemmelser som er inn tatt i opplæringsloven,
- lokaler tilpasset funksjonshemmede elever,
- elevenes rett til tilpasset opplæring,
- rett til særskilt opplæring for elever fra språklige minoriteter,
- elevenes rett til rådgivningstjeneste,
- skolenes opplysningsplikt til barnevernet og sosialtaten.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 56 mot 43 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 11.48.21)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til en felles opplæringslov for alle elever, og som omfatter både hjemmeundervisning, grunnskole og videregående opplæring.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen ble med 82 mot 17 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 11.48.43)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Det voteres over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet

og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om organisering og kompetanse i NOKUT. Stortinget legger til grunn at NOKUTs oppgaver også skal omfatte godkjenning og tilsyn av alle grunnskoler og skoler på videregående nivå.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.49.02)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak med tiltak for å sikre bedre norskkunnskaper hos barn fra språklige minoriteter/barn med innvandrerbakgrunn.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen ble med 82 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.49.21)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om overføring av det totale økonomiske ansvaret for skoleskyssen for grunnskoleelever til kommunene. Stortinget forutsetter at saken også avklarer finansiering av skyss for elever med funksjonshemming eller midlertidig skade/sykdom, jf. opplæringsloven § 7-3, også når kommunegrenser eller fylkesgrenser krysses.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.49.42)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem lovsak som sikrer at det etableres selvstendige driftsstyrer ved alle grunnskoler og videregående skoler i offentlig eie, og at representanter valgt av foreldre/foresatte utgjør et flertall i slike styrer.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.50.02)

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag til nytt finansieringssystem for grunnskoler og videregående skoler som baseres på at staten betaler skolepenger for eleven direkte til den skole eleven velger å gå på. Stortinget forutsetter at et slikt finansieringssystem også omfatter organisering og finansiering av skoleskyss.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen ble med 81 mot 15 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.50.26)

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Simonsen oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak med endring av opplæringsloven §§ 2-12, 2-13, 14-1 og 14-2 som er tilpasset innholdet i lov om frittstående skoler med hensyn til godkjenning og tilsyn.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen ble med 83 mot 16 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.50.45)

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2002:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et forslag til organisasjonsform for godkjenning og tilsyn av frittstående skoler senest høsten 2003.»

Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes med 56 mot 43 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 11.51.12)

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med et lovforslag om godkjenning med rett til tilskudd av private videregående skoler i løpet av vårsesjonen 2004.»

Presidenten antar også her at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at 55 representanter stemte for forslaget og 44 representanter mot.
(Voteringsutskrift kl. 11.51.51)

Michael Momyr (H) (fra salen): Jeg stemte feil, jeg skulle stemt for forslaget.

Presidenten: Da blir altså stemmetallene 56 for forslaget og 43 mot, og forslaget er dermed vedtatt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mai 2003:

«Stortinget ber Regjeringen legge fram sak som drøfter standarder for faglig måloppnåelse i all grunnopplæring i forbindelse med oppfølgingen av Kvalitetsutvalgets arbeid.»

Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker å stemme imot også her.

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes med 56 mot 43 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 11.52.40)

S a k n r . 1 3*Referat*

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 11.55.
